

ПЕДАГОГІКА

Стратегічні напрями реформування системи освіти

**ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО
ПРОЦЕСУ**

Постановка проблеми. Вхідження України у Болонський процес вимагає складної і багатогранної перебудови системи освіти. Пріоритетним напрямом розвитку вищої освіти України сьогодні є модернізація її змісту з метою інтеграції до європейського та світового освітнього простору на принципах Болонської декларації. Вхідження України в сучасні соціально-економічні умови вимагає від молодого покоління володіння науковими знаннями на високому рівні. Реформування змісту вищої освіти, її розбудова відповідно до міжнародних стандартів забезпечує вирішення цього завдання. Зазначений спосіб вивчення предметів дає можливість привести їх викладання та оцінювання до норм, які існують у більшості європейських університетах, оскільки основними характеристиками навчання студентів при трансферах є: перелік вивчення навчальних дисциплін, їх кредитний об'єм в ECTS і отримана оцінка. Проте, окрім таких формальних даних, надзвичайно важливим є сама організація навчального процесу та способи контрольних заходів, зокрема таких, які б відповідали сучасним поглядам на вищу освіту в Європі.

До визначальних рис Болонського процесу відноситься тестова модульно-рейтингова система контролю якості вищої освіти. Міністерство освіти і науки України передбачає використання тестового контролю у складі модульно-рейтингової системи як діагностичного, стандартизованого засобу вимірювання

якості вищої освіти, що у свою чергу розширює можливості для отримання необхідної кваліфікації, знань, умінь та навичок у зручній для кожної людини спосіб [1, с.22].

В останні десятиріччя тестова модульно-рейтингова система оцінки досягнень студентів стала частиною нових технологій навчання, вона знаходить все більше прибічників у навчальних закладах України, що підтверджується численними публікаціями. Ця система значною мірою відповідає новим соціально-правовим умовам, які мають переваги проти традиційних форм перевірки знань.

Мета даної роботи полягає в тому, щоб розглянути тестування як засіб оцінки знань та вмінь студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теорії педагогічних тестів, композиції і форми тестових завдань, алгоритми обробки результатів тестування та їх інтерпретації досліджено у працях В.С. Аванесова, Ю.М. Богачкова, Я.С. Бродського, І.Є. Булах, А.Н. Землякова, О.Ф. Кабардіна, С.К. Кожухова, С.Ю. Курганова, О.І. Ляшенко, А.Н. Майорова, О.С. Масалітіної, Т. В. Солодкої, К. Інгенкампа, Дж. Равена та ін. Проблему оцінювання знань студентів, обґрунтування ефективності тестових методик контролю досліджували у вітчизняній науці І. Алексейчук, Н. Тализіна, В. Бочарникова, Н. Шиян.

Виклад основного матеріалу. Контроль у навчальному процесі вищих навчальних закладів є необхідним елементом, який має багато способів оцінювання. Найбільш поширеними й досі залишаються спостереження, усна перевірка знань (опитування), письмова перевірка знань (письмові роботи), співбесіди у вигляді інтерв'ю. Екзамен – складний процес підбиття підсумків пізнавальної діяльності студента. Тому нині у вищих навчальних закладах при діагностиці освітньо-професійної підготовки студентів все частіше застосовується тестовий контроль знань, використання якого є ефективним методом виявлення рівня знань, умінь і навичок студентів.

Тестовий контроль як засіб оптимізації навчального процесу одержав у вузах широке розповсюдження. Якщо раніше тестова форма контролю була предметом дискусії, то на сьогоднішній день доцільність використання тестів визнана у психології, педагогіці, методиці. Що таке тести? За визначенням Є.А. Михалічова, «тести є одним з видів навчальних завдань, які використовуються для контролю і діагностики знань» [2, с.16].

Викладач повинен знати як правильно підбирати тести і як слід їх складати. Адже не кожен набір запитань з варіантами відповідей на них можна назвати тестом, бо тестовий контроль має бути:

- індивідуальним, що передбачає перевірку, оцінку, облік і корекцію власних результатів навчання кожного студента;
- систематичним, регулярним, що передбачає контроль просування кожного студента у навчанні (за тему, семестр, рік);
- об'єктивним, що передбачає виключення суб'єктивних, помилкових суджень і висновків викладача, які ґрунтуються на недостатньому вивченні студентів або упередженому ставленні до них та пом'якшення впливу соціальних, особистісних та емоційних факторів, які супроводжують процес оцінювання;
- прозорим - студенти повинні розуміти, чому їх відповідь оцінено саме такою кількістю балів;
- валідним, що передбачає відповідність пропонованих тестових завдань тому, що передбачається перевіряти;
- всебічним (охоплювати всі розділи програми), що передбачає контроль знань теоретичних положень, предметних та загальних умінь та навичок, інтелектуального й загально-психічного розвитку студентів, виявлення їхніх нахилів і здібностей;
- диференційованим, що передбачає врахування як рівнів засвоєння програмового матеріалу, так і індивідуальних особливостей студентів;
- надійним, тобто отримані результати тестового контролю повинні корелювати з результатами повторних вимірювань;
- точним, тобто мати мінімальну похибку у вимірюванні даним тестом;

- якісним, який має бути спрямований як на оволодіння предметними знаннями і вміннями, так і на перевірку розвитку загальнопредметних вмінь (аналізувати, міркувати, робити логічні висновки);
- взаємопов'язаним між собою (послідовність у термінології);
- різноманітним за формами проведення, що створює умови для реалізації всіх функцій контролю та сприяє підвищенню інтересу студентів до його проведення;
- форма тесту повинна бути уніфікованою, звичною, зручною;
- послідовність тестових завдань повинна визначатись за принципом «від простого до складного».

Крім того, науковці, які вивчають питання тестування в освіті (В.С. Аванесов, І.Є. Булах, А.Н. Майоров) висувають ряд вимог і до побудови самого тесту. Точність тесту визначає мінімальну або систематичну похибку, з якою можна провести вимірювання даним тестом. І.Є. Булах наводить науково обґрунтований зв'язок між довжиною тесту і точністю вимірювання [4, с.48].

З досвіду запровадження системи тестового контролю у вузах (зокрема у Інституті туризму Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника) можна виділити позитивні сторони, які впливають на якість роботи студентів:

- реалізація тестового контролю знань дозволяє викладачам упорядкувати процес контролю знань, умінь та навичок студентів, підвищити інформативність та об'єктивність оцінки;
- за результатами такого контролю студент має можливість об'єктивно оцінити свої досягнення та свідомо здійснити вибір рівня опанування навчальним матеріалом;
- можливість забезпечення високої стандартизації умов вимірювання;
- кількісні критерії оцінювання – наявність кількісних показників для визначення повноти та глибини засвоєння матеріалу, незначні затрати часу на виміри у великих групах студентів;

- рівні вимоги до знань та умінь фахівця шляхом використання в тесті завдань однакової складності, обсягу та змісту;
- тести ставлять усіх студентів в рівні умови, а це приводить до зменшення нервового напруження. Всі студенти мають рівні можливості, а широта тесту дозволяє їм показати свої досягнення на широкому полі матеріалу.

Однак система тестового контролю має свої і негативні сторони:

- мала кількість спеціалістів із тестування в системі освіти, що уповільнить процес переходу на сучасне тестування. Оскільки ні навчання в аспірантурі, ні здобуття освіти в педагогічних закладах, на педагогічних факультетах не передбачало вивчення методики складання тестових завдань;
- підручники розраховані на усне опитування перевірки знань;
- деякі тести припускають можливість угадування методом виключення;
- слухач може забути факти, які слід використовувати у відповіді, але згадати їх, переглядаючи перелік можливих відповідей на завдання тесту;
- при тестовому контролі не задіяний мовленнєвий апарат, що унеможлиблює дослідження логіки міркування студента;
- повний перехід виключно на тестову перевірку знань студентів швидко зробить не засвоєння, а саме контроль основною метою діяльності студента;
- у вищому навчальному закладі існують предмети, зміст яких важко охопити системою тестів. Навіть в межах одного предмету не всі теми рівномірно перевіряються за допомогою тестів;
- знижується рівень кваліфікації викладача. Перевірка тестових завдань та контрольних робіт здійснюється в автоматичному режимі і не надає професійного навантаження;
- студент представляючи лише номери відповіді не показує характер ходу рішення - розумова діяльність студента і результат може бути тільки ймовірнісним.

Незважаючи на усі вимоги щодо тестового контролю та недоліки, тестова перевірка має ряд переваг порівняно з традиційними формами і методами, вона природно вмонтована у сучасні педагогічні концепції, дозволяє більш

раціонально використовувати зворотний зв'язок зі студентами і визначати результати засвоєння матеріалу, зосередити увагу на прогалинах у знаннях та внести відповідні корективи. Однак потрібно мати перевірену надійну базу тестів, поєднувати їх використання з іншими методами контролю, серед існуючих автоматичних систем тестування вибрати таку, яка б максимально запобігала б вгадуванню та зубрінню, виробити об'єктивні, чіткі критерії оцінювання, зрозумілі не тільки екзаменатору, а й студентів.

Література

- 1. Аванесов В.С.** Основы научной организации педагогического контроля в высшей школе / В.С.Аванесов – М.: Издательство МИСиС, 1989. – С.101-120.
- 2. Алексейчук І.С.** Про технологію створення системи тестування / І.С. Алексейчук // Нові технології навчання: Науково-методичний збірник. – К.: НМЦВД, 2000. –С.43-92.
- 3. Основи педагогічного оцінювання: Навчальний посібник** / І.Є. Булах // Частина 1. – Київ, 2006. – С.36-91.
- 4. Дорошенко Ю.** Педагогічна діагностика та оцінювання результатів тестування / Ю. Дорошенко, П.Ротаєнко, Н.Семенюк // Завуч. – 2005. – № 20-21. – С. 56–60.
- 5. Дуженков В.Д.** Деякі аспекти методики складання тестових завдань / В.Д. Дуженков, Т.І. Панасюк // Організація навчально-виховного процесу. – 2006. – Випуск 8. – С. 104–109.
- 6. Розновець О.І.** Можливості сучасних систем автоматизованого тестування для проведення модульного контролю знань / О.І.Розновець, В.О.Сперанський, Л.А. Волощук // Проблеми освіти : Наук.-метод. зб./ НМЦ ВО МОН України. К., 2005. – Вип.45: Болонський процес в Україні. – Ч.1. – С. 179–183.